

Νεοελληνική Γλώσσα

γενικής παιδείας

A. Στο κείμενό του ο συγγραφέας πραγματεύεται την ισορροπία ανθρώπου, κοινωνίας, φύσης. Αρχικά, διερευνά την ανάγκη του ανθρώπου ν' αναζητήσει ζωή σε άλλους πλανήτες, στην προσπάθειά του ν' αντιμετωπίσει τη μοναξιά του. Εκτιμώντας, όμως, ότι η διαπλανητική επικοινωνία είναι ανέφικτη, εστιάζει στην ομορφιά της ζωής στη γη και εξαίρει τη βιοποικιλότητά της. Στη συνέχεια, υπογραμμίζει την αντιφατική συμπεριφορά του ανθρώπου, ο οποίος αφενός μεγαλούργησε δημιουργώντας πολιτισμό, αφετέρου αποδείχθηκε αυτοκαταστροφικός επενεργώντας εγκληματικά στο περιβάλλον. Προτείνει, λοιπόν, τη στόχευση στη διαπροσωπική επικοινωνία εντός της γης, καθώς στην εποχή της «τεχνολογικής επικοινωνίας» βαθαίνει η μοναξιά, και προβάλλει ως αδήριτη ανάγκη την παιδεία, που θα αναδείξει τις διαχρονικές αξίες και θα αποκαταστήσει την οικολογική καταστροφή. Αν το φάσμα της γήινης μοναξιάς απομακρυνθεί, ο σύγχρονος άνθρωπος θα επαναπροσδιορίσει την «εξωγήινη» ζωή, καταλήγει. (123 λέξεις)

B1. Μοιάζει αντιφάση στη σημερινή εποχή της τεχνολογικής επανάστασης και του πολλαπλασιασμού των μέσων επικοινωνίας η διαπροσωπική επικοινωνία να απειλείται ή και να εκλείπει και ο σύγχρονος άνθρωπος να βυθίζεται στη μοναξιά. Μυθοποιώντας την τεχνολογία και παραγνωρίζοντας τις βαθύτερες συναισθηματικές του ανάγκες, ο σύγχρονος άνθρωπος δημιουργεί σχέσεις συμβατικές, επιδερμικές, ανούσιες, θυσιάζοντας τη γνήσια συνάντηση με το συνάνθρωπο στο βωμό της ποσότητας της «επικοινωνίας», από την οποία, όμως, απουσιάζει το πραγματικό ενδιαφέρον, το αληθινό συναίσθημα, η άμεση προσέγγιση, ενώ συχνά η ιδιωτικότητα ακυρώνεται. Καταλήγοντας, η σωστή, με μέτρο, χρήση των τεχνολογικών μέσων θα επιτρέψει και θα διευκολύνει τους ανθρώπους να επανα-οικοδομήσουν τις σχέσεις τους στη βάση του αλληλοσεβασμού, της αλληλοκατανόησης, της αλληλεγγύης, και θα τους χαρίσει την ψυχική ισορροπία και ευτυχία. (118 λέξεις)

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Ενδεικτικές Απαντήσεις

B2α.

I. ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 3^{ης} παραγράφου

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Αποκαλύπτεται όμως ... διπλή υπόσταση.

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ - ΣΧΟΛΙΑ: Από τη μια είναι ικανός ... τα θύματα των συμφερόντων του.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ: Η υπερφίαλη αυτή στάση ... της δικής του υπάρξεως.

B2β.

- i) Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα. (1^η §)
- ii) (ο άνθρωπος...) γέννησε αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη. (2^η §)
- iii) Η υπερφίαλη αυτή στάση του ανθρώπου έχει αλλοιώσει έτσι ένα θαυμαστό περιβάλλον, που ωστόσο υπήρξε το λίκνο της δικής του υπάρξεως. (3^η §)
- iv) η ζωή στη Γη ανθίζει ακόμα και τον περιμένει. (4^η §)

- από την τεχνολογική έκρηξη της εποχής: (5^η §)

- έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες, τα δάση ή την ατμόσφαιρά της (6^η §)

- γήινη μοναξιά, που είναι πιο επικίνδυνη και πιο ανάλγητη, είναι μεγάλη ανάγκη να απαλυνθεί (4^η §) κ.λπ.

B3α.

ΛΕΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΣΥΝΩΝΥΜΗ ΛΕΞΗ
ταυτόχρονα	συνάμα, συγχρόνως
γέννησε	δημιούργησε
αισθανθεί	νιώσει
πληθαίνουν	πολλαπλασιάζονται
ανάλγητη	ασυγκίνητη, άπονη, απαθής

B3β.

ΛΕΞΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	ΑΝΤΩΝΥΜΗ ΛΕΞΗ
ανούσια	σημαντική, ουσιαστική
εμφανίζεται	απουσιάζει, χάνεται
ανέφικτη	πραγματοποιήσιμη, δυνατή
πυκνώνει	αραιώνει
υψηλά	χαμηλά

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Ενδεικτικές Απαντήσεις

B4α.

i) Ο κειμενογράφος επιλέγει να χρησιμοποιήσει την **ερωτηματική πρόταση** στην αρχή του κειμένου του για:

- να χρησιμοποιήσει έναν πρωτότυπο τρόπο εισαγωγής
- να προβάλει το κεντρικό θέμα – ερώτηση, το οποίο στη συνέχεια θα απαντήσει
- να εκφράσει τον προβληματισμό του
- να δώσει παραστατικότητα και ζωντάνια στο κείμενό του
- να χαρίσει αμεσότητα στο ύφος του
- να προσελκύσει το ενδιαφέρον και την προσοχή του αναγνώστη
- να ανοίξει ένα διάλογο με τον αναγνώστη αναπτύσσοντας οικειότητα μαζί του

ii) Ο κειμενογράφος χρησιμοποιεί τη **διπλή παύλα**:

- αντί παρένθεσης δίνοντας ένα συμπληρωματικό νόημα
- για να δώσει έμφαση
- για να εκφράσει τη βεβαιότητά του με ένα προσωπικό σχόλιο
- για να διευκρινίσει / επεξηγήσει το θέμα του

B4β.

«Από την άλλη, η ιστορική πορεία του ανθρώπου **σφραγίζεται** από τον ίδιο με πολέμους και αγοριότητες, τα υλικά αγαθά **θεοποιούνται** και η αδικία οι ανισότητες **συντηρούνται**."

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Άρθρο

- Τίτλος
- Σύνδεση με επικαιρότητα
- Τεκμήρια
- Ύφος: άμεσο, οικείο, φυσικό
- Ενεστώτας χρόνος
- Γ' ενικό πρόσωπο / αντικειμενικός χαρακτήρας

ΤΙΤΛΟΣ

Περιβάλλον εκπέμπει: **«SOS»**

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

- **ΕΙΔΗΣΗ!** Φυτοφάρμακα σε φρούτα και λαχανικά. Έρευνα του ελληνικού γραφείου της **Greenpeace** αποκαλύπτει την ύπαρξη επικίνδυνων φυτοφαρμάκων σε μήλα, μπανάνες, αχλάδια,

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Ενδεικτικές Απαντήσεις

πατάτες, καρότα και κολοκύθια, τα οποία πωλούνται στη χώρα μας. Συνολικά βρέθηκαν 27 διαφορετικές χημικές δραστικές ουσίες (πολλές από αυτές απαγορευμένες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης), των οποίων οι επίσημες εγκρίσεις αναγράφουν πως είναι ύποπτες καρκινογενέσεων, έχουν εξαιρετική τοξικότητα και πολλά άλλα. Αυτές οι ουσίες πλήττουν ανεπανόρθωτα την υγεία των αγροτών, θέτουν σε κίνδυνο την κτηνοτροφία και τον υδάτινο ορίζοντα, για να καταλήξουν στο δικό μας πιάτο χωρίς να το ξέρουμε. Η Greenpeace καλεί το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων να αναλάβει επειγόντως δράση για το θέμα της χρήσης φυτοφαρμάκων και να προχωρήσει αμέσως στο δρόμο της βιώσιμης γεωργίας χωρίς χημικά και μεταλλαγμένα, με σεβασμό στην υγεία και το περιβάλλον.

ΠΗΓΗ: www.greenpeace.org / 13 Μαΐου 2013 [ΕΠΗΚΑΙΡΟΤΗΤΑ]

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- Η σχέση που συνδέει τον άνθρωπο με τη φύση είναι άρρηκτη. **Σχέση Ζωής.**
- Η συμπεριφορά του σύγχρονου ανθρώπου προς τη φύση δείχνει ότι αυτός δεν έχει συνειδητοποιήσει ότι ο δεσμός του μαζί της είναι ένας ομφάλιος λώρος, όπως το έμβρυο με τη μητέρα του, ένας δεσμός καθαρά βιολογικός.
- Διακατεχόμενος από υλιστικό πνεύμα και μια αίσθηση κυριαρχίας έναντι όλων των άλλων πλασμάτων, ερμηνεύει τη σχέση του αυτή σαν σχέση μονόπλευρης, στυγνής και χωρίς μέτρο εκμετάλλευσης. Οι φυσικοί πόροι δεν αποτελούν γι' αυτόν απλώς «πηγή ζωής», αλλά μέσο για την απόλυτη επικράτησή του στο σύμπαν και τρόπο για να κορέσει την απληστία του. Δε σέβεται τη φύση κι επενεργεί εγκληματικά σ' αυτή διαταράσσοντας την αρμονία της, με αποτέλεσμα ο πλανήτης να οδηγείται στην καταστροφή.

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ

Ζητούμενο 1. επιπτώσεις από την έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον

(ερώτηση)

- Οι πρώτες επιπτώσεις έχουν κάνει την εμφάνισή τους εδώ και δεκαετίες. Αισθητές κλιματικές αλλαγές ξεσπούν σε κάθε γωνιά της γης με ανυπολόγιστες συνέπειες: λιώσιμο των πάγων στην Αρκτική, με παράλληλη υπερθέρμανση του πλανήτη, το λεγόμενο «φαινόμενο του θερμοκηπίου» που συνεπάγεται άνοδο της στάθμης των υδάτων και καταστροφικές πλημμύρες.
- Οι εμπρησμοί των δασικών εκτάσεων και η αποψίλωσή τους στερούν από τον άνθρωπο τη βασική πηγή πρόσληψης οξυγόνου και διαρρηγνύουν την οικολογική αλυσίδα: μείωση ή εξαφάνιση της χλωρίδας και της πανίδας -30.000 είδη ζώων και φυτών έχουν χαθεί, δισεκατομμύρια τόνοι χώματος καλλιεργήσιμης γης καταστρέφονται κάθε χρόνο-, ρύπανση

Σ σύγχρονο
Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ-ΘΕΤΙΚΗ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΕΠ.Α.Λ

του εδάφους, των υδάτων, του αέρα, εντατικοποίηση καλλιεργειών, όξινη βροχή, τρύπα του όζοντος, ραδιενέργεια. (ΦΥΣΗ)

- Η μόλυνση από παθογόνα αέρια, η ηχορρύπανση, η μετάλλαξη των προϊόντων, τα προβλήματα στη διατροφική αλυσίδα υποβαθμίζουν καθημερινά την ποιότητα ζωής του σύγχρονου ανθρώπου και απειλούν την υγεία του με βιομηχανικές ασθένειες, γενετικούς κινδύνους, εξασθένηση γονιμότητας, καρκίνο.

- Η πυκνή και άναρχη δόμηση των πόλεων και η ανέγερση τσιμεντένιων μεγαθηρίων στη θέση των χώρων «πρασίνου», έξω από το μέτρο και τις ανάγκες του ανθρώπου, επιτείνει το πρόβλημα και συντελεί στην αισθητική κακόποιηση του περιβάλλοντος. Ο άνθρωπος, όμως, έχει εξίσου ανάγκη και το φυσικό και το τεχνητό περιβάλλον, καθώς η ισορροπία τους αντανακλάται στον εσωτερικό του κόσμο. Η απομάκρυνσή του από τη φύση και ο εγκλωβισμός του στο ασφυκτικό και ρυπογόνο περιβάλλον των μεγαλουπόλεων προκαλεί ψυχολογικά προβλήματα: ένταση, επιθετικότητα, ανασφάλεια, άγχος, κατάθλιψη, εσωστρέφεια, νευρώσεις, αίσθηση αδιεξόδου, τάσεις φυγής.

- Η ακόρεστη δίψα του για κέρδος και απόκτηση δύναμης τον παγιδεύουν σε μια υπερφίαλη αμοραλιστική «στάση ζωής», που, σε συνδυασμό με τη μυθοποίηση της τεχνολογίας, τον αποπροσανατολίζει, τον αλλοτριώνει και εντέλει τον κάνει δυστυχή. Υπνωτισμένος από «δύναμη» και «επιτυχία», ακολουθεί την ξέφρενη πορεία προς την αυτοκαταστροφή: σπαταλά τις πρώτες ύλες, λεηλατεί τις πηγές ενέργειας, κλέβει το ψωμί από τις επερχόμενες γενιές, καταδικάζοντάς τις στην πείνα και τον αφανισμό. (ΑΤΟΜΟ)

- Το οικολογικό πρόβλημα συνιστά κατάφωρη καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς αποτελεί διάσταση του κοινωνικού προβλήματος, πτυχή της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο. Η καταλήστευση της φύσης συνιστά καταλήστευση των πολλών από τους «λίγους», εκείνους που ελέγχουν τα μέσα παραγωγής και συσσωρεύουν τον πλούτο, διογκώνοντας το χάσμα πλούσιων και φτωχών (το 20% του πληθυσμού της γης κατέχει το 80% του παγκόσμιου πλούτου). Αναπόφευκτα, λοιπόν, οδηγεί στην έξαρση των ανταγωνισμών και των συγκρούσεων, στη διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής, στην κατάλυση της δημοκρατίας, στην όξυνση της παγκόσμιας οικονομικής, πολιτικής και πολιτισμικής κρίσης. (ΚΟΙΝΩΝΙΑ)

ΜΕΤΑΒΑΣΗ

- Η **ισορροπία ατόμου – κοινωνίας – φύσης** αποτελεί προϋπόθεση ζωής, ευτυχίας, προόδου. Θεμελιώνεται στη δημοκρατία και την εναρμόνιση ατόμου – συνόλου, και ταυτόχρονα, στο σεβασμό στις ενδογενείς ισορροπίες του φυσικού περιβάλλοντος.

Ζητούμενο 2. τρόποι αποκατάστασης της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον

(ερώτηση)

- Κρίνεται επιτακτική η ανάγκη να επαναπροσδιορίσει ο σύγχρονος άνθρωπος τη σχέση του με το φυσικό του και το κοινωνικό του περιβάλλον και να κινητοποιηθεί σε **παγκόσμιο επίπεδο** για την αποκατάσταση της ισορροπίας του.

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Ενδεικτικές Απαντήσεις

- Να αποτινάξει την υπεροψία του και ν' αποδεχθεί ότι οι επιλογές του μόνο σάφρονες δεν μπορούν να χαρακτηριστούν. Οι σημερινές κοινωνίες της τριπλής πρόκλησης (**υπερ-παραγωγή / υπερ-κατανάλωση / υπερ-εκμετάλλευση της φύσης**) κατέληξαν σε αδιέξοδο. **ΑΥΤΟ-ΑΚΥΡΩΘΗΚΑΝ.**
- Η γραμμική αντίληψη που έχει υιοθετήσει (ασύστολη απορρόφηση πρώτων υλών - μετατροπή τους σε άχρηστα απορρίμματα - αδυναμία επανενσωμάτωσής τους στην οικολογική αλυσίδα) να αντικατασταθεί από την κυκλική αντίληψη-πρακτική, χάρη στην οποία η φύση υπάρχει, λειτουργεί, εξελίσσεται **δισεκατομμύρια χρόνια**. Η **ανακύκλωση** είναι η αφετηρία της **αιφόρου ανάπτυξης**.
- Να διαμορφώσει **οικολογική συνείδηση και ηθική**, αποβάλλοντας τη νοοτροπία του καταναλωτισμού και να ασκηθεί στην αυτοσυγκράτηση και την **αυτάρκεια**, υποτάσσοντας τη μέχρι τώρα **ποσοτική προσέγγιση της ζωής σε μια ποιοτική βίωσή της**, να αναζητήσει την ευτυχία **όχι γύρω του, σε αποκτήματα, αλλά μέσα του, στην καθαρότητα του νου και της ψυχής του**.
- Η δημοκρατική Πολιτεία καλείται ν' αναλάβει **οικολογική δράση**: να συνάψει διεθνείς συνεργασίες και να διαμορφώσει ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό νομοθετικό πλαίσιο **Προστασίας του Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης**. Να εφαρμόσει την **έξυπνη τεχνολογία**, να χρησιμοποιήσει ήπιες **οικολογικές μορφές ενέργειας**, φιλικές προς το περιβάλλον, όπως η αιολική, η ηλιακή, οι υδατοπτώσεις, η γεωθερμία, αντικαθιστώντας τις επικίνδυνες και ακριβές πηγές ενέργειας, όπως ο άνθρακας, τα πυρηνικά και το πετρέλαιο. Να σχεδιάσει την **αποκέντρωση** των βιομηχανικών ζωνών και την αποσυμφόρηση των αστικών κέντρων με την οικονομική, πολιτική, πολιτιστική ενίσχυση της περιφέρειας, την παροχή κινήτρων για τη στροφή στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής και την **οικο-ανάπτυξη**, που απορρίπτει τις τυποποιημένες λύσεις, ενώ **βασίζεται και αξιοποιεί τα δεδομένα κάθε περιοχής**.
- Προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος και της αποκατάστασης της οικολογικής ισορροπίας κρίνεται **απαραίτητη και η ενεργοποίηση όλων των φορέων αγωγής και κοινωνικοποίησης**:
 - της **οικογένειας**, ως πρωταρχικού φορέα αγωγής. Οι γονείς οφείλουν να λειτουργούν ως θετικά παραδείγματα απέναντι στα παιδιά τους και να τα διαπαιδαγωγούν σε έναν **οικολογικό τρόπο ζωής**.

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Ενδεικτικές Απαντήσεις

- του ανθρωποκεντρικού βιωματικού σχολείου που στοχεύει, με την περιβαλλοντική αγωγή, στην καλλιέργεια του σεβασμού στην αξία και στην υπόσταση, όχι μόνο του συνανθρώπου, αλλά όλων των έμβιων όντων, και στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των νέων, ώστε να μην παρασύρονται από το πνεύμα του υλισμού, της ευκολίας και της γενικευμένης αδιαφορίας, να μην υιοθετούν άκριτα τα προβαλλόμενα καταναλωτικά πρότυπα, αλλά, αντίθετα, να προβαίνουν σε σύνθετους προβληματισμούς, να διαφυλάσσουν τις ηθικές τους αξίες και να επιλέγουν να «πράττουν τα ωφέλιμα» για τον άνθρωπο και το περιβάλλον του.

- των μέσων μαζικής ενημέρωσης, με την προβολή διαφημιστικών εκστρατειών οικολογικής ενημέρωσης, αφύπνισης και ευαισθητοποίησης, την έκκληση για συμμετοχή. Η θεσμοθέτηση της 5^{ης} Ιουνίου ως «Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος» επικοινωνεί αποτελεσματικά το μήνυμα και βρίσκει άμεση ανταπόκριση σε όλες τις ηλικίες και κοινωνικές ομάδες. Το οικολογικό κίνημα, η οργάνωση εθελοντικών ομάδων αναδάσωσης, ανακύκλωσης και προστασίας του περιβάλλοντος, ο ακτιβισμός σε τοπικό, εθνικό, παγκόσμιο επίπεδο και η ατομική πρωτοβουλία έχουν αποδώσει καρπούς.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

• **Καιρός να γυρίσει σελίδα ο άνθρωπος!** Να πάψει να είναι αλαζόνας, ωφελιμιστής, κωφός καταναλωτής. Να ακούσει το «SOS» που εκπέμπει το περιβάλλον. Να αντιληφθεί ότι στον κόσμο αυτόν δε ζει ΜΟΝΟΣ του ούτε για ΠΑΝΤΑ. Να ξαναγίνει υπεύθυνος πολίτης. Να σταματήσει να παρασιτεί σε βάρος των υπόλοιπων οργανισμών και των επερχόμενων γενεών. Να συνειδητοποιήσει, επιτέλους, ότι το φυσικό περιβάλλον είναι το «σπίτι» του. Οφείλει να το διατηρεί καθαρό, να το σέβεται, να το προστατεύει. Όχι να «γκρεμίζει τα θεμέλιά του», γιατί στο τέλος θα «πέσει και θα πλακώσει» και τον ίδιο...

www.oiko-schooligans.gr / Παρασκευή, 17 Μαΐου 2013

Επιμέλεια: Μ. Κυριακάκη - Δ. Γιαννακός - Χ. Μητρόπουλος - Ρ. Σουλουτζόγλου

ΣΧΟΛΙΟ

- ✓ Η επιλογή του κειμένου του Γιώργου Γραμματικάκη για την εξέταση του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στις Πανελλαδικές 2013 θεωρείται καλή, καθώς, παρά το γλαφυρό ύφος και την απουσία αυστηρής δομής, δεν παρουσιάζει δυσκολίες κατανόησης. Συγκεκριμένα,
- ✓ Η σύνθεση της **Περίληψης** (Ομάδα Α') επιτρέπει μια σχετική ελευθερία στο μαθητή.
- ✓ Οι **Ερωτήσεις** (Ομάδα Β') είναι σαφείς, εύκολες και απαιτούν λίγο χρόνο για να απαντηθούν.
- ✓ Η **Παραγωγή Λόγου** (Ομάδα Γ') κρίνεται αναμενόμενη με σαφώς προσδιορισμένα ζητούμενα. Εμπίπτει στον κύκλο των ενδιαφερόντων των υποψηφίων και τους προσφέρει τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις προσλαμβάνουσες και την εμπειρία τους, να αναλύσουν τους προβληματισμούς τους και να καταθέσουν τις προτάσεις τους, σε συγκεκριμένο κειμενικό πλαίσιο.

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2013

Ενδεικτικές Απαντήσεις

- ✓ Πρβ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, Τετράδια Νεοελληνικής Γλώσσας Γ' Λυκείου, Κείμενο 44: το Θερμικόηπιο & η απειλητική Θερμοκρασία, σελ. 201, Κείμενο 45: απειλείται η Βιοποικιλότητα, σελ. 203, Κείμενο 46: επανάσταση στη Διάγνωση & στη Θεραπεία, σελ. 206, Κείμενο 47: η Ερήμωση του Περιβάλλοντος, σελ. 208.
- ✓ Πρβ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, Βιβλίο Επανάληψης Γ' Λυκείου 2012 – 2013, Κείμενο 9: Φύση και Άνθρωπος, σελ. 76, Κείμενο 10: Περιβάλλον και Ρύπανση, σελ. 77.
- ✓ Πρβ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, Πανελλαδικές Εξετάσεις, Απαντήσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα, σσ. 61 – 62.
- ✓ Πρβ. ΣΥΓΧΡΟΝΗ βιβλιοθήκη, Σχεδιαγραμματικές Προσεγγίσεις Γ' Λυκείου, Θέμα 21, σσ. 95 – 98.

